

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פורים, ה'תשל"ב

חלק א – יו"ל לש"פ משפטים, מבה"ח וער"ח אדר, ה'תשע"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"י אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

שליח כ"ק אדמו"ר זי"ע למדינת אילינוי

ר' דניאל יצחק ע"ה

בן – יבדלח"ט – התי' ר' אפרים שליט"א

נלביע ב' אדר-שני ה'תשע"ד

מאסקאוויץ

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

Tel.: PResident 2-3405 ב"ה

חברה נמירות חסדים שומרי שבת

(נוסד ט"ז אלול תרס"ח)

GMLATH CHASODIM SHOMREI SABBATH

תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש הרב מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן

443 CROWN STREET BROOKLYN, N. Y. 11225

הרב יחנן גארדאן, מחיר
הרב אלי' נחום שקליאר, טוכן
הרב גרשון חנוביץ, גובר

ב"ה; כ"א שבט, ה'תשל"ג
כ"ק אדמו"ר שליט"א

בזה הננו להודיע שהננו מתכווננים לסדר
המלוא מלכה השנתית לטובת הגמ"ח,
ומבקשים ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א
להצלחה

בעזה"ת נתרחבה בשנה זו פעולות הגמ"ח
מאדאשתקד .

הוציאו השנה הסכום של \$ 85198356.
והדעפאזיט בבנק השנה \$ 71995881.

משוב"ז המכ' דאשתקד

שמעון גאלדמאן
אלי' נחום שקלאר

Handwritten notes:
האחראים כן הוא? נחמין
עושה ענין
הבוא תהי' גמ"ח
החשבון הנה
כ"א (3)

©

Published and Copyright 2017 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5777 • 2017

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

ובודאי אשר, מתאים להמצב המיוחד בכ"מ, וע"פ פס"ד חז"ל עניי שכינין ועירך קודמין (כולל-עשירים אשר באותה שעה עניים הם)

3 - תהי' שימת לב הדרושה ומתאימה לחשיבות הענין וגודלו לנתינת גמ"ח שפטרתן והתוצאות שלהן הוא - ביסוס השכונות בהן בני"ד ריים (דירה כדבעי - היינו ביחד עם בהכנ"ס ובהמ"ד ומוסדות חינוך הכשר ומוסדות גמ"ח), ביסוס אמתי היינו הכולל גם שיפור והתפשטות בכמות ובאיכות,

ויעשו בכ"ז בזריזות גדולה, ובלשון חז"ל "יתן לו מיד", ובפרט ע"פ ביאור רבנו הזקן אשר "זריזות הנפלאה (דאברהם איבנו ע"ה) להראות שמחתו

ב

[כ"א שבט, ה'תשל"ג]

- (1) האומנם כן הוא? ותבוא עליהם ברכה.
 (2) ההי' בהני"ל מהמודגש (3) במכ' המצוי"ב?
 כמה לערך?

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח וער"ח אדר הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות חג הפורים ה'תשל"ב, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק יתרו, יום ההילולא כ"ב שבט, ה'תשע"ז,
 מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
 ברוקלין, נ"י.

ב

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבם של הנהלת "חברה גמילות חסדים שומרי שבת" — מו"ה שמעון גאלדמאן ומו"ה אלי' נחום שקלאר — בתאריך זה, בו כותבים:
 בזה הננו להודיע שהננו מתכוונים לסדר המלוה מלכה השנתית לטובת הגמ"ח, ומבקשים ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א להצלחה.

בעזה"י נתרחבה בשנה זו פעולות הגמ"ח מדאשתקד*:

הוציאו השנה הסכום של — \$85198356

והדעפאזיט בבנק השנה — \$71995881.

מצוב"ז המכ' דאשתקד**.

את הסכומים של ההוצאות וההפקדות דשנה זו — הקיף רבינו, וכתב (ככפנים (1)); ובהמשך לזה, בשולי מכתבם, כתב רבינו (ככפנים (2)).

וראה גם אגרת-מענה על מכתבם זה — אג"ק חכ"ח אגרת י'תרפז (ושם בתחלתה: "בעונג קבלתי מכתבם מבשר טוב אשר "מתכוונים לסדר המלוה מלכה השנתית לטובת הגמ"ח" במוצש"ק פ' משפטים כו").

אגרות נוספות אליהם — אג"ק חל"ב אגרת יבינח (תשל"ז), ובהנסמן בהערות שם. מהמודגש (3) במכ' המצוי"ב: הוא מכתב רבינו הנ"ל אליהם משנת תשל"ב (שצירפו למכתבם), בו הקיף רבינו את הפיסקא דלהלן, וסימנו במספר (3): " — תהי' שימת לב הדרושה ומתאימה לחשיבות הענין וגודלו, לנתינת גמ"ח שמטרתן והתוצאות שלהן הוא — ביסוס השכונות בהן בני"י דרים (דירה כדבעי — היינו ביחד עם בהכנ"ס ובהמ"ד ומוסדות חינוך הכשר ומוסדות גמ"ח), ביסוס אמתי היינו הכולל גם שיפור והתפשטות בכמות ובאיכות".

(* בסכומים דלהלן — הפריד רבינו את ב' הספרות האחרונות מהסכום הכולל, כך שיהיו נקראים: \$851,983.56 — סכום ההוצאות; \$719,958.81 — סכום ההפקדות.
 (** לקראת המלוה מלכה השנתית דשנת תשל"ב — אג"ק חכ"ז אגרת י'שלג.

בס"ד. שיחת חג הפורים, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

א. בנוגע לימים טובים, רגלים ומועדים של בני"י, כמו שלשת הרגלים, ועד"ז חנוכה ופורים, וכן בנוגע לשאר הימים שהתורה קבעה אותם למועד מיוחד שמובדל מכל ימות השנה — הנה לכל יו"ט רגל ומועד יש סיבה שבגללה נקבע ליו"ט, רגל ומועד, כפי שנתבארה סיבה זו בתושב"כ או בתושבע"פ.

ועאכו"כ בנוגע ליום השבת, עליו נאמר¹ "וקראת לשבת עונג", להיותו מובדל מכל ימות השנה בענין הקדושה — שנקרא "קודש"², ועד שאפילו ימים טובים נקראים רק "מקראי קודש"³, היינו, שאינם "קודש" כמו שבת, אלא רק בדומה לשבת⁴ [ובדוגמת מי שנקרא על שמו של השני, שעיקר השם שייך לשני, ואילו הוא רק נקרא על שמו], וכפי שרואים גם בנוגע לשבייתה ממלאכה (שזהו יחודו של היום שצריך להיות מובדל מעניני חולין) — שבשבת אסורה כל מלאכה, ואילו ביו"ט יש מלאכות (מלאכת אוכל נפש) שמותר לעשותם.

ובנוגע לימי הפורים — הנה אע"פ שמסופר בגמרא⁵ שמרדכי רצה שיהיו אסורים במלאכה, אבל "לא קבילו עליהו", ולכאורה הרי זה מורה שאינם אפילו כמו שאר הימים טובים, ועאכו"כ לא כמו שבת, הרי מצינו שבפורים יש ענין שהוא נעלה יותר מימים טובים (ואפילו מיום השבת):

בימים טובים, שהם "מועדים לשמחה"⁶, כמ"ש "ושמחת בחגך" — השמחה היא מוגבלת, ועד שיש דין⁸ שב"ד היו שולחים שלוחים שולחים להבטיח ששמחת יו"ט לא תהי' באופן של יציאה מגדר השמחה כפי שצריכה להיות ע"פ שכל; משא"כ שמחת פורים, הנה לא זו בלבד שאין צורך להזהר שלא תהי' היציאה מגדרי השכל, אלא אדרבה: שמחת פורים צריכה להיות באופן ד"ע דלא ידע"⁹, למעלה מהגבלת ומדידת השכל. ומזה מוכח שיש בפורים ענין חזק ונעלה יותר מכל הימים טובים,

(6) נוסח התפלה וקידוש דיו"ט.

(7) פ' ראה טז, יד.

(8) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סוסתק"ט.

וש"נ.

(9) מגילה ז, ב.

(1) ישע"י נח, יג.

(2) חשא לא, יד.

(3) אמור כג, ב. ד. לז.

(4) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 189. וש"נ.

(5) מגילה ה, ב.

ועד להענין העיקרי: "וזכרם לא יסוף מזרעם"²², שתמורת זה שמתיירא שהוא חי באופן החיים שלו, בעולם שלו, ואילו הילדים חיים בעולם אחר, וביניהם יש הפסק וריחוק ומרחק גדול ביותר — פועל הנס ששניהם מתאחדים ע"י התורה, כך, שהילדים לומדים תורה, ועי"ז נמשכת ברכתו של הקב"ה שסוכ"ס ישבו גם ההורים ללמוד תורה,

— וענין זה מקרב את קיום היעוד⁴⁸ "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם" —

ועד שנעשה "עם אחד" — עם מאוחד, ילדים והורים ביחד, וכיון ש"כולנו יחד", ניתוסף בהמשכת ברכתו של הקב"ה, "ברכנו אבינו"⁴⁹, בכל הענינים ד"אורה ושמחה וששון ויקר", כנ"ל.

ועד ל"מיסמך גאולה לגאולה"⁵⁰ — שמגאולה שהיא באופן ש"אכתי אחשוורוש אנן", מדלגים מתוך ריקוד של שמחה לגאולה מן הגלות בכלל, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁵¹, ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש.

* * *

(50) שם ו, סע"ב.

(51) מיכה ז, טו.

(48) מלאכי בסופו.

(49) נוסח ברכת "שים שלום" בסוף תפלת

העמידה. וראה תניא פל"ב.

הוספה

א

נתי' ות"ח על הבשו"ט, ובעיקר מבפ"מ.

ויהי"ר שכל השכונה — שהיא שכונת כ"ק מו"ח אדמו"ר (שזרעו בחיים, ופשיטא שהוא בחיים) — תתבסס ותתגדל וכו' שכונה חיי' (בגו"ר גם יחד) חסידותית וכו'. ובמעשה בפועל.

אזכיר על הציון.

א

מהעתקת המזכיר. מענה למו"ה מנחם מענדל שם-טוב (שעסק רבות בחיזוק וביסוס שכונת קראון הייטס). אגרת נוספת אליו — אג"ק חל"א אגרת יא'תטיט (ע' קצד). שזרעו בחיים .. שהוא בחיים: תענית ה, ב.

אחד" הוא במעמד ומצב של שינה — "יִשְׁנֹנוּ", ובמצב של שינה לא ניכר בו ענין השכל, ולא ניכרים בו עוד כו"כ פרטים.

וזו היתה טענת המן למלך אחשורוש — וכן טענת שרו של המן בב"ד של מעלה לפני מלכו של עולם — "ישנו עם אחד", "יִשְׁנֹנוּ מן המצוות" ח"ו, והראי', ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע", או שאר הטעמים שנאמרו בנוגע לסיבת הגזירה⁴².

ט. וכיון ש"במדה שאדם מודד בה מודדין לו", טען המן, שכאשר בני"י "יִשְׁנֹנוּ מן המצוות", הנה גם "אלקיהם יִשָּׁן הוא"⁴³.

וכיון שאסתר לא ביטלה טענה זו ומרדכי לא הפריך אותה, הרי זה סימן שאכן ה' אז מעמד ומצב כזה.

וזהו הביאור בדברי הגמרא "מבלילה ההוא תוקפו של נס" — שהרי יש טענה בב"ד של מעלה שמצד המעמד ומצב של בני"י למטה (ש"יִשְׁנֹנוּ מן המצוות") צריכה להיות "שנת מלכו של עולם", ואעפ"כ, "נדדה שנת מלכו של עולם", באופן שלמעלה מדרך הטבע!

ומסופר במדרש⁴⁴ שהענין שפעל לגרש שנת מלכו של עולם הוא — לימוד התורה של תינוקות של בית רבן (לפני בר-מצוה), והיינו, שמבלי הבט על כל המעמד ומצב, פעלו בני"י ומרדכי בראשם להעמיד ילדי ישראל שלומדים תורה, וענין זה פועל שהקב"ה לא יתייחס ולא ישמע כל הטענות, ונעשה מעמד ומצב ש"נדדה שנת המלך".

י. וענין זה פועל את המעמד ומצב ד"ונהפוך הוא", ואז, "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"⁴⁵, הן כפשוטו, והן כדרשת חז"ל⁴⁶ "אורה זו תורה וכו'".

והיינו, שכאשר הקב"ה הוא הראשון להראות תנועה של קירוב כלפי בני"י, מבלי הבט על כך שיהודי "נרדם" ביהדותו, הנה "כמים הפנים גו"⁴⁷, שגם היהודי מתעורר, ונעשה אצלו הענין ד"אורה זו תורה", לקבוע עתים לתורה כו', מבלי הבט על אופן הנהגתו לפני יום או יומיים וכו', ומיד פועל המעמד ומצב ש"ליהודים היתה אורה" כפשוטו, גם בכל עניניו הגשמיים כפשוטם.

(42) ראה מגילה יב, א.

(43) פע"ח שער הפורים רפ"ה. וראה

אסת"ר ויל"ש שם.

(44) ראה אסת"ר ספ"ח. ספ"ט. פ"י, ד.

(45) אסתר ה, טז.

(46) מגילה טז, ב.

(47) משלי כז, יט.

כולל גם היו"ט הראשון שהוא "ראש לרגלים"¹⁰, חג הפסח, שהוא "זכר ליציאת מצרים", והיינו, שאע"פ שבפורים לא יצאו עדיין מגלות אחשורוש, אלא "אכתי עבדי אחשורוש אנן"¹¹, מ"מ, בגלות גופא ה' נס מיוחד שבגללו קבעו שמחה גדולה יותר מאשר השמחה הקשורה עם יציאת מצרים.

ב. כאשר מחפשים כמה התבטא הנס של פורים — הנה לכאורה פשוט הדבר, שתמורת גזירת המן שרצה לפעול היפך הקיום של בני"י, ה' הענין ד"ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"¹²;

אבל הגמרא אומרת שזהו רק התוצאה של הנס, ואילו בנוגע ל"תוקפו של נס" (התוקף שבו מתבטא יחודו של נס זה מכל שאר הנסים) — אומר רבי שמעון בן יוחאי¹³: "מבלילה ההוא¹⁴ תוקפו של נס",

והיינו, שהמאורע ש"בלילה ההוא נרדה שנת המלך"¹⁴, שאחשורוש לא ה' יכול לישון, ולכן צוה "להביא את ספר הזכרונות"¹⁴, "וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי גו"¹⁵, שמרדכי עשה טובה ולא קיבל תשלום (שהרי כאשר אחשורוש שאל "מה נעשה יקר וגדולה למרדכי על זה"¹⁶, אמרו נערי המלך: "לא נעשה עמו דבר"¹⁶) — זהו "תוקפו של נס", וכתוצאה מזה היתה כל השתלשלות הענינים.

וענין זה אינו רק דעת יחיד — שהרי הפלוגתא בגמרא¹³ אינה מהו "תוקפו של נס", אלא מהי הכוונה במ"ש במגילה¹⁷ "ותכתב גו' את כל תוקף", אם הכוונה ל"תוקפו של אחשורוש", "תוקפו של מרדכי", "תוקפו של המן" או "תוקפו של נס" — שבזה תלויים הדעות בנוגע להתחלת קריאת המגילה (לעיכובא): "מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו" — "כולה", "מאיש יהודי", "מאחר הדברים האלה", או "מבלילה ההוא", והמסקנא היא¹⁸ שהחיוב הוא לקרוא את כולה, כיון ש"כל תוקף" קאי על "תוקפו של אחשורוש", "ומתחילתה היא מדברת בתוקפו עד סופה"¹⁹; אבל בנוגע ל"תוקפו של נס" — הנה לכל הדעות הרי זה "מבלילה ההוא".

(10) ר"ה בתחלתה. שם ד, א.

(11) מגילה יד, א. וש"נ.

(12) אסתר ט, א.

(13) מגילה יט, א. וראה גם שיחת פורים

תשכ"ה סל"א ואילך (תו"מ חמ"ג ע' 47

ואילך). וש"נ.

(14) אסתר ו, א.

(15) שם, ב.

(16) שם, ג.

(17) שם ט, כט.

(18) רמב"ם ה' מגילה פ"א ה"ג. טוש"ע

או"ח סתר"צ ס"ג.

(19) פרש"י מגילה שם.

ועד שישנו דין שבאמירת "בלילה ההוא נדדה שנת המלך" צריך הקורא להגביר את קולו יותר מאשר בשאר פסוקי המגילה, שזה מורה על "הגבהה" ("העכעקייט") בסיפור ענין זה, כיון שזהו "עיקרו של נס" (כלשון המהרי"ל²⁰).

ג. ולכאורה אין זה מובן כלל:

הן אמת שסדר הדברים הי' שעי"ז שנדדה שנת אחשוורוש צוה שיקראו לפניו את ספר הזכרונות וכו', אבל לכאורה, גם אם לא הי' כל הסיפור ד"בלילה ההוא נדדה שנת המלך", ולא היו קוראים ספר הזכרונות כו' — היתה אסתר (ע"פ ציווי מרדכי) מחפשת דרכים כיצד להשפיע על אחשוורוש לבטל גזירת המן.

כל הטענות שאמר מרדכי לאסתר שעלי' לעשות כל התלוי בה, עד כדי סכנת נפשות, ובלבד לבטל את הגזירה — הי' מרדכי טוען גם אם לא הי' כל הסיפור ד"בלילה ההוא נדדה שנת המלך"; וכן הפעולה על אסתר למלא ציווי מרדכי, כיון ש"את מאמר מרדכי אסתר עושה"²¹ — אינה תלוי' בכך אם "נדדה שנת המלך" אם לאו.

וא"כ, לכאורה, לא זו בלבד שהענין ש"נדדה שנת המלך" אינו "עיקרו של נס" או "תוקפו של נס", אלא זהו בכלל ענין טפל בהנס; כשם שהנס הי' בדרך זו, הי' יכול להיות גם בכוכ"כ דרכים, ולא בכך התבטא הנס; ענין זה הי' רק סיבה, וסיבה לסיבה, לאחרי כל השתלשלות המאורעות עד שאירע הנס.

ואעפ"כ אומרת הגמרא בפשיטות ש"תוקפו של נס" הוא מ"בלילה ההוא נדדה שנת המלך", ובלשון המהרי"ל: "עיקרו של נס".

ד. ועוד נקודה בזה:

כל הענינים שהתורה מצוה על יהודי לזכור אותם — הרי אין הכוונה בזה לזכור מאורע שאירע בעבר, וכאשר מדובר אודות זכרון טוב הרי זה פועל עליו מצב רוח טוב ("עס ווערט אים גוט אויפן האַרצן"). אלא ענין זה צריך להיות באופן ש"הימים האלה נזכרים ונעשים" (כלשון המגילה²²), והיינו, שהענין ד"נזכרים", הזכרון של הימים האלה והמאורעות שאירעו בהם, צריך להיות באופן של "נעשים", שצריך להשפיע ולברא בפועל בענינים שעושה עכשיו.

(20) הלכות פורים (ע' תכט — בהוצאת ירושלים, תשמ"ט) — הובא בדרכי משה או"ח שם. מג"א שם ס"ק יז.

(21) אסתר ב, כ.

(22) שם ט, כח.

והרי אין זה כפי שה"עם אחד" צריך להיות — שגם בהיותו "מפוזר ומפורד בין העמים", צריך להיות ניכר עליו שהוא "עם אחד", היינו, שבכל מקום בעולם שבו נמצא יהודי הרי הוא מיוחד ומובדל מכל האנשים שמסביבו.

ולא רק ביום השבת, יום טוב, ר"ה ויוהכ"פ, אלא בכל השנה, בכל הימים ובכל הלילות, ניכר עליו (גם בהיותו "מפוזר ומפורד בין העמים") שהוא "עם אחד", מיוחד ומובדל — כפי שרואים באכילתו, שאינו אוכל המאכלים של אינם-יהודים, ומברך לפני ולאחרי אכילתו; וכן בטיולו, שהולך רק למקום שבו מותר ללכת, ואילו במקום שיש ענינים של היפך הצניעות, לא פוגשים אותו שם, וכאשר עובר בסמיכות לבית-כנסת או בית-מדרש, נכנס פנימה לומר דבר-תורה או להשתתף בשיעור תורה או בתפלה; משא"כ אינו-יהודי, שכל ענינים אלו אינם נוגעים לו.

ועד"ז בנוגע למשא ומתן:

אצל אינו-יהודי — תלוי הדבר בתכונות נפשו; אם תכונות נפשו הם ישרות, אזי מתנהג במסחרו ביושר, אבל אם נולד עם תכונות שאינם ישרות, אזי מתנהג במסחרו שלא ביושר. וגם מי שנולד עם טבע ישר ותכונות נפש ישרות, ומתנהג ביושר — הנה כשיראה שזהו ענין שנוגע לריוח גדול, אזי יתחיל לחפש היתר, שאין זו השגת גבול אמיתית, אלא רק "אבק" של השגת גבול, ובמילא יכול להתנהג באופן של ערמומית, ובלבד שירוויח את הכסף — גם במחיר קיפוח פרנסת חבירו. ועד"ז בנוגע ללשון הרע ואבק לשון הרע וכו', וכל הענינים הקשורים עם משא ומתן.

אבל כאשר יהודי — "עם אחד" — עוסק במשא ומתן, הנה כאשר מתעורר אצלו ספק, אזי מעיין לכל-לראש בשולחן-ערוך, וכשרואה בשו"ע שאבק השגת גבול אסור, אינו עושה זאת! — לא הוא ה"פוסק" מה מותר לעשות ומה אסור לעשות, בהתחשב עם תכונות נפשו, אלא יש עליו את ה"שולחן-ערוך", ובשו"ע יש לא רק החלק של הלכות ברכות השחר, לידע איזו ברכה צריך לברך בקומו משינתו, אלא יש גם חלק "חושן משפט" שבו נתבארו דיני מסחר, דיני שותפות, דיני שכנים וכו'.

ובכן:

אילו הי' מדובר אודות סתם עם, אזי הי' סדר שונה; אבל מדובר כאן אודות "עם אחד", עם יחיד ומיוחד נבדל מכל העמים, וכאמור לעיל — "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה"; ואעפ"כ, הענין ד"עם

ע"י יגיעתם, וכמ"ש בסוף משנת חסידים ש"כן רצה בעל ברצון להאכילנו מיגיע כפינו".

וזהו כללות הסדר ש"במדה שאדם מודד בה מודדין לו". — אלא שמצד חסד ה', הרי זה באופן שכאשר האדם מתאמץ לפי כחותיו, "מתאמץ" גם הקב"ה לפי הכחות שלו (של הקב"ה), ומזה מובן שהמשכת הברכה היא כמה פעמים ככה. ובדוגמת נתינת הצדקה למטה, שיש חילוק בין מעשר שנותן מרכושו אדם שהוא בינוני בעשירות, למעשר שעשיר גדול נותן מרכושו, וזהו כמה פעמים ככה. ועד"ז בנדודי, שכאשר יהודי מתאמץ במצות הצדקה ונותן מעשר מאוצרותיו, נותן לו הקב"ה מעשר מהאוצרות של הקב"ה. וזהו ש"במדה שאדם מודד בה מודדין לו", אבל כמ"פ ככה.

ח. ועפ"ז מובן גם בנוגע למעמד ומצב של בני"ז בזמן אחשוורוש: ובהקדים — שהמן טען "ישנו עם אחד מפורד בין העמים וגו'"³⁷, ואילו אסתר המלכה ומרדכי היהודי — שרצו לבטל את גזירת המן — לא אמרו שטענת המן היא שקר.

ולכאורה³⁸: כיון שסיבת הגזירה היא ש"ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים" (ככל הפירושים שבוזה), היו אסתר ומרדכי צריכים לטעון שאין זה אמת?! — וכיון שלא טענו זאת, הרי מזה גופא מוכח שהיתה זו טענה אמיתית.

ומבואר במפרשים³⁹ דיוק הלשון "ישנו עם אחד", ולא כלשון הרגיל "יש עם אחד" וכיו"ב — שמרומז בזה ענין השינה — "יִשְׁנֻנו", היינו, שבני"ז נמצאים במעמד ומצב של שינה: "יִשְׁנֻנו מן המצוות"⁴⁰.

והענין בזה:

יהודי צריך להיות במעמד ומצב שלבו ער להקב"ה לתורתו ולמצוותיו⁴¹.

ועל זה טען המן: "ישנו עם אחד", היינו, שה"עם אחד", שצריך להיות עם יחיד ומיוחד שנבחר מכל עמי הארץ, נמצא עכשיו (בזמן שבא אל אחשוורוש בטענה זו) במעמד ומצב שהוא אמנם "יִשְׁנֻנו" ("ער איז דא"), כהפירוש הפשוט, אבל הוא באופן של שינה — "יִשְׁנֻנו".

יב. חדא"ג מהרש"א למגילה שבהערה הבאה.

(37) אסתר ג, ח.

(40) מגילה יג, סע"ב. יל"ש עה"פ (רמז

(38) ראה גם שיחת פורים תשכ"ט סל"ז

תתרנ"ד).

(תו"מ חנ"ה ע' 330).

(41) ראה שהש"ר פ"ה, ב (א).

(39) ראה מהרז"ו ויפה ענף לאסתר פ"ז,

ולדוגמא — בפורים: זכרון הנס צריך לפעול אצל בני"ז את הענין ד"משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים"²³, לעורר ביטחון בהקב"ה וכו' וכו'.

ובשביל זה יש צורך בקריאת כל הענינים שבמגילה, והראי', שהרי הדין הוא שצריך לקרוא את המגילה כולה, מתחילתה ועד סופה, ועאכו"כ שחשוב לקרוא את הפסוק "בלילה ההוא נדדה שנת המלך", שלכל הדעות חייבים לקרותו. — לפי הדעה שהחויב לקרוא את המגילה הוא מ"בלילה ההוא", אזי לא נוגע הענין ד"ויהי בימי אחשוורוש"; ואילו לפי כל שאר הדעות, חייבים לקרוא גם "בלילה ההוא".
וצריך להבין:

בשלמא כשקוראים אודות "דברי הצומות וזעקתם"²⁴, הרי זה מחדיר אצל יהודי את הידיעה שכאשר מבקשים בקשה מהקב"ה, אזי ממלא הקב"ה את הבקשה; וכמו"כ הרי זה פועל עליו שלא להתחשב עם החשבונות של העולם, שכן, גם אם מצד העולם יכולה להיות גזירה כו', הרי כשיתפלל אל הקב"ה, יצילנו הקב"ה מכל הגזירות, ולא עוד אלא שיהי' באופן ד"ונהפוך הוא", להיפך ממה שמתחייב מצד החשבון ש"ע"פ טבע;

אבל מה יתוסף אצל יהודי במעשה שלו, "נעשים", כתוצאה מקריאת (ולימוד והתבוננות ב)סיפור המגילה — מזה שידע הענין ד"בלילה ההוא נדדה שנת המלך"?

ה. והביאור בזה:

אע"פ שהפירוש הפשוט בפסוק "בלילה ההוא נדדה שנת המלך" — "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"²⁵ — הוא בנוגע למלך אחשוורוש, הרי מבואר בילקוט²⁶ שיש בזה ענין נוסף: בלילה ההוא "נדדה" (גם) שנת מלכו של עולם.

ובהקדמה — שבנוגע לזמן הגלות נאמר שהקב"ה ישן, כביכול, ואינו עירני למעמד ומצב שבו נמצאים בני"ז. ועל זה מבקשים: "עורה למה תישן הוי"²⁷, היינו, שיתעורר כביכול וישים לבו לראות מה שנעשה עם בני"ז, ואז פשוט הדבר שיציל ויציא אותם מכל הקשיים.

(26) יל"ש עה"פ (רמז תתרנ"ז).

(23) שם, כב.

(27) תהלים מד, כד.

(24) שם, לא.

(25) שבת סג, א. וש"נ.

ובכן: בלילה ההוא נדדה שנת מלכו של עולם — שהקב"ה לא הי' אז במעמד ומצב של שינה, כביכול, שאז אינו שם לב לראות מה שנעשה עם בני, אלא נדדה שנתו; ובגלל שהקב"ה לא הי' "כישן" — נפעל גם שנדדה שנת המלך אחשוורוש, וכתוצאה מזה הי' כל סדר השתלשלות הענינים עד לביטול גזירת המן.

ולכן נחשב הענין ד"בלילה ההוא נדדה שנת המלך" ל"תוקפו של נס" ו"עיקרו של נס" — בגלל הדרשה שמבארת שהטעם שנדדה שנת המלך אחשוורוש הוא בגלל שנפעלה הבקשה "עורה למה תישן הוי", ו"נדדה שנת מלכו של עולם", ולכן הרי זה פעל את "עיקרו של נס" ו"תוקפו של נס", ועד ש"ונהפוך הוא".

ו. אך צריך להבין — למה הי' צורך בשביל זה בענין של נס, דלכאורה, איפכא מסתברא:

המעמד ומצב שצריך להיות ע"ד הרגיל הוא — "בכל צרתם לו צר"²⁸, והיינו, שכאשר בני נמצאים במעמד ומצב שחסר אצלם משהו ברוחניות, או שחסר אצלם משהו בגשמיות, הרי כיון שכל אחד מישראל ועאכו"כ כל בני יחדיו הם בניו של הקב"ה, "בנים אתם לה' אלקיכם"²⁹, פשוט הדבר שכאשר הבן נמצא במעמד ומצב שלא טוב לו, לא יכול אביו לישון; הוא מתייגע ועושה הכל כדי שלא יחסר לבנו דבר! וא"כ, ע"ד הרגיל, לא הי' יכול להיות מעמד ומצב של שינה אצל מלכו של עולם.

ואילו כאן אומרים, שהעובדה ש"נדדה שנת מלכו של עולם" היתה נס, ונס גדול יותר מאשר "ונהפוך הוא"; "עיקרו של נס" ו"תוקפו של נס" הוא — ש"נדדה שנת מלכו של עולם"?

ז. ויובן ע"פ דברי הגמרא במסכת סוטה³⁰ "במדה שאדם מודד בה מודדין לו", והיינו, שההנהגה עם יהודי היא באותה מדה ודרך שהוא מתנהג עם הקב"ה.

ובהקדמה:

דוקא מצד זה שבני הם בניו של הקב"ה, הרי זה כמשל אב ובן באדם התחתון, שהנהגת בנו של אחר אינו נוגעת לו עד לחייו; אם הנהגתו טובה — מה טוב, ואם לאו — מהיכי תיתי, לפעמים הוא עוזר

(28) ישע"י סג, ט. וראה תענית טז, א. (30) ח, ב. וש"נ.
(29) פ' ראה יד, א.

לו ולפעמים לא, ובכל אופן, אין זה נוגע לו עד כדי כך שיפריע את מנוחתו שלא יוכל להירדם! ורק כשמדובר אודות הבן שלו — הנה בראותו שאינו מתנהג כראוי, הרי זה מעמיד אותו ממתנו, מבלי שיוכל להירדם.

ועאכו"כ בנוגע ל"בנים אתם לה' אלקיכם" — שהרי רואים באדם למטה, שככל שההורים משקיעים יותר כחות בילד, אזי מצפים ממנו יותר, וכאשר חסר משהו בהנהגתו של הילד, אזי הכאב גדול ועמוק יותר, כך, שאין אפשרות שהאב יירדם, אלא הוא מוכרח לעשות משהו כדי שהבן יתחיל להתנהג כדבעי.

וזהו הסדר שקבע הקב"ה בנוגע לבני — כמ"שי³¹ "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם":

בנוגע ל"כל משפחות האדמה" — ניתנו להם שבע מצוות בני-נח, עם העונשין כו', אבל אין זה נוגע בחיים ("עס גייט ניט אין לעבן") להיות "אפקוד עליכם גו"; ואילו הנהגת הקב"ה להיות מונח בהסתכלות ועיון שכל אחד יתנהג כפי שצריך להתנהג בנו של מלך מלכי המלכים הקב"ה — הרי זה רק בנוגע לבני, "אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה".

ולכן אומר הקב"ה ליהודי שהכל תלוי בו, וכדברי רבינו הזקן³² בפירוש מאמר המשנה³³ "דע מה למעלה ממך", שיהודי צריך לדעת שכל מה שנעשה למעלה הרי זה "ממך" — תלוי בהנהגתך.

כאשר אתה רוצה לקבל ברכות והמשכות מלמעלה — עליך להחזיק את הצינור והכלי פתוח, ולזכור להיות קשור עם מקור הברכה, ואז יומשכו לך ברכות ממקור הברכות. ומכלל הן אתה שומע לאו³⁴.

וזאת — לא בגלל שהקב"ה רוצה להעניש ח"ו, אלא כיון שהקב"ה חפץ בטובתו של יהודי, לכן צוה והראה ע"י "תורה אור"³⁵ — תורה שמאירה את חיי בני — שידע מה שצריך לעשות ומה שאסור לעשות, ככל הפרטים שבדבר, שאז יהי' לו כל מה שצריך באופן של הרחבה, ולא באופן של מתנה, "נהמא דכיסופא"³⁶, אלא באופן שמרוויחים זאת

(31) עמוס ג, ב.

(32) סה"ש תש"ג ע' 12. תש"ד ע' 23.

(34) פרש"י פ' שופטים יז, כ. ועוד.

(35) משלי ו, כג.

(36) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת

צו ז, רע"ד. ובכ"מ.

"היום יום" יג אייר.

(33) אבות רפ"ב.